

2 Kerk en godsdienst

COMMENTAAR

NAVO-norm halen is dure plicht

Si vis pacem, para bellum – als je vrede wilt, bereid je dan voor op oorlog. De Romeinen wisten het eeuwen geleden al; vandaag de dag is deze spreuk niet minder waar. Wat dat concreet betekent? Dat de NAVO-norm – om minimaal 2 procent van het bruto binnenlands product aan defensie te besteden – écht serieus genomen moet worden. Niet als doel op zich. Maar omdat de militaire dreiging serieus is.

De Amerikaanse oud-president Trump beet vorige week van zich af tijdens een campagnebijeenkomst in Conway, in de staat South Carolina. Hij zei een NAVO-bondgenoot die te weinig betaalt aan defensie niet te zullen beschermen als die door Rusland zou worden aangevallen. Al eerder was hij kritisch op deze wanbetalers: tijdens zijn presidentschap tussen 2016 en 2020 wees hij de Europese NAVO-landen herhaaldelijk op de afgesproken 2 procentnorm.

En hoewel alle bondgenoten vorig jaar tijdens de NAVO-top in de Litouwse hoofdstad Vilnius opnieuw hun krabbel zetten onder deze ondergrens, schrokken velen zich een hoedje van Trumps dreigement. Een wake-upcall, noemde defensie-minister Kajsa Ollongren dat terecht.

En dat schokeffect is goed. Want hoewel de 2 procentnorm al lang geleden is afgesproken, haalden in 2022 slechts zeven landen dat percentage. Een jaar later waren het er elf. Dit jaar bereiken achttien landen de norm, liet NAVO-baas Jens Stoltenberg donderdag weten tijdens de NAVO-top in Brussel. Nederland is een van de landen die ook dit jaar de norm niet halen. En dat is beschamend.

Niet omdat een Amerikaanse presidentskandidaat van zich laat horen, maar omdat de norm een afspraak is. En dat

Vorbereid zijn op de oorlog is de beste manier om de vrede te handhaven

is niet voor niets. Juist in vredetijd is het nuttig en nodig een defensieapparaat op niveau te houden. Vandaag de dag is die urgentie nog groter, nu er sprake is van toenemende militaire dreiging aan de oostgrens van Europa. Demissionair premier Mark Rutte spreekt sinds de brute inval van Rusland in Oekraïne regelmatig grote – en terecht – woorden over de noodzaak om onze vrijheid te beschermen. Deze ernstige woorden zijn pas echt serieus te nemen als ze gepaard gaan met ferme daden.

Trump dreigde meermaals om de Verenigde Staten te zullen terugtrekken uit het bondgenootschap. Die gedachte doet menig Europeaan vrezan. Europa is immers nog steeds afhankelijk van Amerika's militaire macht. Juist met de dreiging aan de oostgrens van het werelddeel realiseert Europa hoezeer het heeft geleund op supermacht VS.

Het zou voor Trump goed zijn de woorden van een van zijn voorgangers goed in de oren te knopen. De eerste Amerikaanse president, George Washington, zei eens: Vorbereid zijn op de oorlog is de beste manier om de vrede te handhaven. Juist een bondgenootschap als de NAVO is iets om te koesteren. Nu de militaire risico's toenemen, helpt Trumps retoriek niet, maar is ieder NAVO-land erbij gebaat zich eensgezind aan de afspraken te houden.

Hoofredactie

Het commentaar vertolkt de mening van het Reformatorisch Dagblad en is geschreven door leden van de hoofdredactie en senior redacteurs.

Aquarel "Kerkgang" blijkt echte Mondriaan

• Rudy Ligtenberg

Een kleine aquarel die 1,5 jaar lang is onderzocht op echtheid is door Mondriaanken-ners erkend als een authentiek, vroeg werk van Piet Mondriaan (1872-1944). Op het kunstwerk is een kerkgaand gezin in klederdracht te zien.

Dat heeft Simonis & Buunk Kunsthandel uit Ede deze week bekendgemaakt. Het werk zal worden opgenomen in de oeuvre-catalogus van Mondriaan bij het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie (RKD) in Den Haag.

Frank Buunk van Simonis & Buunk Kunsthandel onderzocht de aquarel als eerste. Het is een ongewoon werk van Piet Mondriaan, maar zeker wel van zijn hand, stelt hij. „De kleuren die Mondriaan hier heeft gebruikt vertonen sterke overeenkomsten met een aquarel van een boerderij in Arnhem uit 1901, die we in 1999 verkochten. De techniek is buitengewoon goed en de signatuur overtuigend.”

Mondriaan moet zich voor dit schilderijtje hebben laten inspireren door het werk van Jan Braet von Überfelt, die vaak volk in klederdracht schilderde. Mondriaan volgde omstreeks 1889 lessen bij Braet von Überfelt in Doetinchem voor het behalen van zijn Akte M.O. Handtekenen en Perspectief. "Kerkgang" is gezien de techniek en kleurstelling tien jaar later te dateren, aldus Buunk.

Conservator Annegreet Kalteren van het Mondriaanhuis in Amersfoort zou "Kerkgang" graag naast twee andere werken van Mondriaan uit de eigen collectie hangen, omdat de aquarel sterke overeenkomsten vertoont met "Schaats-scène in Marken" en "Zomergesprek: Zuid-Beveland in Zeeland", die zij beide dateert rond 1898-1901.

Hervormd gezin

Piet Mondriaan groeide op in een Nederlands hervormd gezin en werd een maand na zijn geboorte gedoopt in de Amersfoortse Sint-Joriskerk, op loopafstand van het ouderlijk woonhuis aan de Kortegracht, waar nu het Mondriaanhuis gevestigd is. Religie bleef belangrijk voor Mondriaan, ook nadat het christelijk geloof gaandeweg bij hem plaatsmaakte voor een meer spirituele levenshouding. In 1909 sloot Mondriaan zich aan bij de Theosofische Vereniging.

"Kerkgang" is vanaf 20 april eerst te zien in Villa Mondriaan in Winterswijk. Een intrigerende vraag: welke plek schilderde Mondriaan hier, gelet op de kerktoeren en de zondagse kleding?

Kerkgaand gezin in klederdracht. beeld Simonis & Buunk Kunsthandel

De grote vraag is: welke plek schilderde Piet Mondriaan hier?

T

• Kees

Them
ciale
een v
schoo
mani
refor
len e
kerke
zond
na ov
"eind

D

In janu
mediag
evalue
raad va
beslote
week e
vertelt
de Zee
risch vo

Het
„van he
school
er ond
in over
uit op
veel he

„De
eer
In h
pall
der
het
dri
de
als
de
sch
rat

„D
vc
ja
m
He
vie
in
op
ko
de
de
la
de
zij
AI

„J
h
P
e
„I
rr
zi
la
r